

PRIPOROČILA ZA ČAS HRANJENJENJA BIOLOŠKIH VZORCEV na področju medicinske biokemije

Navedena priporočila dopolnjujejo Navodilo laboratorijem za ravnanje z biološkimi vzorci, ki ga je 22.3.2024 izdal RSK za laboratorijsko medicino – medicinsko biokemijo. V priporočilih podrobneje opredeljujemo čas hranjenja tistih že analiziranih bioloških vzorcev, ki so pogosteje uporabljeni v analitskih procesih kliničnih laboratorijev (Tabela 1). Pri tem tudi za ta priporočila velja:

- Naveden je minimalni priporočeni čas hranjenja za vrsto vzorca.
- Čas hranjenja zagotavlja sledljivost obravnave vzorca.
- Dodatno preiskovanje v opredeljenem času mora biti v skladu s strokovno utemeljenimi smernicami glede na stabilnost analita in dokumentacijo posameznega laboratorija.

Tabela 1: minimalni priporočeni časi hranjenja diagnostičnih bioloških vzorcev

vrsta vzorca	minimalni čas hranjenja
polna kri, serum, plazma, popklovna kri, druge telesne tekočine in vzorci tkiv	7 dni od prejema vzorca oz. 2 dni po avtorizaciji izvida preiskave (poznejši datum) ¹
urinski vzorci za kvantitativne preiskave	7 dni od prejema vzorca oz. 2 dni po avtorizaciji izvida preiskave (poznejši datum) ¹
urinski vzorci za kvalitativne preiskave (vzorec v urinskem lončku ali alikvot v epruveti)	2 dni po avtorizaciji izvida ²
urin za presejalne teste na droge	negativni vzorci: 2 dni po avtorizaciji izvida; pozitivni vzorci: 1 mesec na -20 °C ³
plazma za specialne teste v hemostazi	preostanek zamrznjenih alikvotov 1 mesec po avtorizaciji izvida ¹
krvni razmazi	1 mesec ¹
kostni mozeg (razmazi, odtisnjenci)	10 let za odrasle 7 let od dopolnitve polnoletnosti za mladoletnike ¹
vzorci za plinsko analizo	24 ur ²
brisi za hitre imunološke teste	zavržemo po avtorizaciji izvida ⁴
vzorci blata	2 dni po avtorizaciji izvida ⁴
imunofluorescenčni preparati	7 dni od prejema vzorca oz. 2 dni po avtorizaciji izvida preiskave (poznejši datum) ¹
preostanki vzorcev sputuma in drugih telesnih tekočin, ki jim sledi analiza ali priprava citoloških preparatov	7 dni od prejema vzorca oz. 2 dni po avtorizaciji izvida preiskave (poznejši datum) ¹
semenska tekočina za analizo plodnosti	2 dni po avtorizaciji izvida ¹
vzorci za genetske preiskave (i) primarna epruveta (ii) alikvot za analizo (npr. nukleinske kisline)	7 dni ali do 2 dni po pripravi alikvota 3 mesece po izdaji izvida ¹
vzorci posušene kaplje krvi za neonatalno presejanje	24 let ⁵
digitalne slike, uporabljene pri diagnostičnih analizah	4 leta ¹

Dodatna pojasnila:

- Vsak laboratorij v dokumentaciji opredeli načine, mesto in pogoje (npr. temperatura, vlaga, svetloba) shranjevanja ter način uničenja vzorcev.
- Priporočila iz tabele veljajo tudi za:
  - vzorce odvzete za preiskovanje ob bolniku (POCT), če so odvzeti v vsebnik,
  - primarne epruvete, ki ostanejo v laboratorijih po pošiljanju alikvotov na analizo v druge laboratorije.
- Izjeme od priporočil so lahko diagnostični vzorci, pri katerih se po zahtevi naročnika in v skladu z obstojnostjo analita ter načina hranjenja pričakuje nadaljnje preiskovanje in tak način predstavlja korist za bolnika. Priporočila ne veljajo tudi za preostanke vzorcev, ki se hranijo v skladu z odobritvijo etične komisije ali v skladu strokovnimi odločitvami ustanov ob izjemnih situacijah (npr. epidemioloških).
- Laboratorij lahko na podlagi strokovnih utemeljitev opredeli drugačne dobe hranjenja. Pri tem naj skrajšanje ali daljšanje dob temelji na oceni tveganja primerne diagnostične in administrativne obravnave bolnika.

Viri:

1. Australian Commission on Safety and Quality in Health Care. Requirements for the retention of laboratory records and diagnostic material. 9th ed. Sydney: ACSQHC; 2022.
2. Lenicek Krleza J, Honovic L, Vlastic Tanaskovic J, Podolar S, Rimac V, Jokic A. Post-analytical laboratory work: national recommendations from the Working Group for Post-analytics on behalf of the Croatian Society of Medical Biochemistry and Laboratory Medicine. Biochem Med (Zagreb). 2019 Jun 15;29(2).
3. Konsenz delovne skupine.
4. The Royal College of Pathologists. The retention and storage of pathological record and specimens (5th edition), April 2015. dostopno na: <https://www.rcpath.org/static/049ea966-df5c-4a9f-9353ba24a69bb808/The-retention-and-storage-of-pathological-records-and-specimens-5th-edition.pdf>.
5. Pravilnik o spremembi Pravilnika za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni, Uradni list RS, št. 18/24.